

**UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
ȘCOALA DOCTORALĂ „PARADIGMA EUROPEANĂ”**

**Populismul în Europa de Vest după criza financiară
din 2007-2011. O comparație între Marea Britanie și
Franța**

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Sergiu Mișcoiu

Absolvent:

Răzvan-Samir Avram

Cluj-Napoca

2022

1. Introducere în problematica studiului	5
2. Lumea globală	20
2.1 Globalizare, multiculturalism, migrație	20
2.2 Criza economică 2007-2008	31
3. Politică și democrație	33
3.1. Democrația ateniană	33
3.2. Democrația contemporană	37
3.3. Instrumente de consolidare a democrației: democrația participativă	41
3.4. Rețele sociale (mesaj și campanie politică)	49
4. Teorii ale discursului populist	54
4.1. Clasificări, concepte, abordări	54
4.2. Ernesto Laclau și populismul	68
5. Discursul populist	78
5.1. Elemente constitutive	78
5.2. Fake-news și manipulare	97
6. Populismul în Marea Britanie	111
6.1. Scurt istoric al populismului britanic	111
6.2. Elemente determinante în campania Brexit	113
6.3. UKIP și Nigel Farage	123
6.4. Brexit și fake-news	131
6.5. Jeremy Corbyn și populismul	139
6.6. Succesul referendumului	142
6.7. Populismul în Scoția	146
6.8. Campanii -Referendum-ul pentru independența Scoției	148
6.9. Populismul galez	155
6.10. Populism și dezinformare în pandemia de Covid-19 în Marea Britanie	161
6.11. Viitorul populismului în Marea Britanie	165
7. Populismul în Franța	168
7.1. Scurt istoric al populismului francez	169
7.2. Alegerile prezidențiale din 2012	174
7.3. Alegerile prezidențiale din 2017	177
7.4. Elemente constitutive ale discursurilor lui Marine Le Pen	179
7.5. Mesajul lui Marine Le Pen	206

<u>7.6. Populism și dezinformare în pandemia de Covid-19 în Franța</u>	209
<u>7.7. Viitorul populismului în Franța</u>	214
<u>8. Remedii în vederea diminuării efectelor populismului</u>	220
<u>8.1. Locurile de muncă</u>	222
<u>8.2. Salarizarea</u>	236
<u>8.3. Migrație și integrare</u>	239
<u>8.4. Educația și sistemul educațional</u>	243
<u>Concluzii</u>	249

Cuvinte cheie: populism, retorică, nevoi, identitate, multiculturalism, discurs de instigare la ură, conflict, democrație

ABSTRACT

Căderea regimurilor comuniste în Europa de est, dublat de perspectivele extinderii Uniunii Europene în statele fost-comuniste a creat o senzație la nivelul unor intelectuali de permanentizare a democrației și de „sfârșit al istoriei”. Cu toate acestea, lipsa reformelor necesare la nivel economic din cauza fricii unor efecte electorale a dus la agravarea unor situații de factură socio-economică în care se afla o parte a societății. Astfel, lipsa acestor reforme avea să ducă la declanșarea crizei economice în 2007, eveniment ce avea să scoată la suprafață amploarea disparității problemelor sistemice din societate. Încercările de intervenție tardive au dus la revolte, la schimbări de guverne și în cele din urmă la erodarea încrederii în politicieni. Beneficiind de un context favorabil ca urmare a nemulțumirilor sociale, politicieni nu foarte relevanți în anii 90 începu să câștige tot mai mult suport popular începând să influențeze tot mai mult jocul politic. Astfel, politicieni precum Nigel Farage sau Marine Le Pen începu să conteze tot mai mult în jocul politic britanic și francez, evenimentul cel mai important fiind Brexitul din 2012 și ajungerea lui Le Pen în turul II al alegerilor prezidențiale din Franța. Amploarea acestor fenomene ce prezentau o formă de limbaj specific avea să fie denumit ca fiind populism.

Având în vedere importanța tot mai mare a personalităților politice de această factură în special după criza financiară lucrarea de față își propune să ofere câteva clarificări teoretice cu privire la modul în care se manifestă populismul, motive ale atractivității electorale față de acesta și nu în ultimul rând, posibile soluții în vederea diminuării impactului pe care populismul îl are asupra societății.

REZUMAT

Prezenta teză de cercetare își propune să ofere o contextualizare a evenimentelor ce au făcut din populism o mișcare politică relevantă ca urmare a crizei economice din 2007 și a consecințelor acesteia. De asemenea, procesul de contextualizare este însoțit și de prezentare teoretică cu privire la existența unor forme de populism, modalități de acțiune și de modalități discursive.

A fost aleasă ca perioadă de reper anii de după criza financiară, respectiv 2007-2011 considerând că criza financiară a fost factorul determinant în creșterea susținerii pentru politicenii populiști. Astfel, alegerea studiului de caz și anume populismul britanic și cel francez sunt determinante de faptul că aceste modele de populism au fost și încă sunt cele mai de succes modele populism la nivelul Europei. În acest sens, relevanța populismului britanic este dat de prezența lui Nigel Farage cu al său stil retoric ce a dus la ieșirea Marii Britanii din UE, de influența Partidului Național Scoțian ce a încercat o mișcare similară cu cea a UKIP prin încercarea de a scoate Scoția din Regatul Unit al Marii Britanii și nu în ultimul rând, de Plaid Cymru din Țara Galilor ce încearcă demararea unui referendum similar cu cel al Scoției.

Cu privire la cazul francez, importanța acestuia constă în continua creștere a fenomenului după perioada lui Jean-Marie Le Pen, populismul francez fiind un model de populism cu o relevanță importantă la nivelul Franței dinaintea populismului britanic.

Astfel, în vederea analizării populismului, lucrarea de față își propune să identifice și să analizeze principalele cauze ce au făcut din populism o reală alternativă la societatea globalizată actuală, să definească conceptul de populism precum și modul său de operare și nu în ultimul rând, să ofere soluții în vederea stopării ascensiunii acestui fenomen tot mai frecvent. Concret, noutatea cercetării va consta în identificarea metodelor necesare în vederea stopării populismului pornind de la ipoteza lui Ernesto Laclau¹ conform căruia populismul reprezintă o reacție a unei părți din societate ca urmare a faptului că anumite nevoi sociale nu sunt soluționate, iar astfel anumite grupuri sociale se simt marginalizate. În această privință trebuie menționat că marea majoritate a soluțiilor în vederea diminuării impactului populismului pornesc de la abordarea acestuia ca fiind

¹ Ernesto Laclau, *Populism: What is a Name?*, London, Routledge, 2014, pp. 78-81.

un stil discursiv și astfel abordările folosite privesc construirea unui discurs alternativ,² recâștigarea încrederii publice prin implicarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor ca parte a democrației participative.³ Însă, în condițiile în care mișcarea populistă apare ca urmare a unor nemulțumiri sociale, atunci putem considera că cea mai eficientă metodă în vederea stopării marjei de creștere populiste constă în identificarea celor mai bune metode în vederea soluționării crizelor sociale. Desigur, este necesară consolidarea elementelor ce fac o societate să fie o democrație funcțională cum ar fi spiritul civic sau implicarea socială, dar aceste elemente folosite la modul singular vor menține antagonizarea dintre taberele societății.

Principalul obiectiv al lucrării este acela de a demonstra faptul că există un discurs unitar în ceea ce privește caracterul populist în vederea atragerii suportului maselor. Astfel, pornind de la asumția că un discurs populist conține următoarele elemente ce trebuie îndeplinite în totalitate și anume xenofobie, rasism, minciună sau forme de manipulare, apelul la trecutul glorios al țării sau al unei culturi, și nu în ultimul rând, raportarea la o problemă evidentă de natură economică, socială sau politică care va constitui punctul central care generează dezvoltarea, respectiv amplificarea discursului.

Mai concret, acest ultim aspect va fi inamicul poporului, identificat ca fiind străinul despre care se consideră că pune în pericol locurile de muncă, străinul care provoacă furturi, migrații sau orice alt element care amenință puritatea culturii. Este important de menționat faptul că acest ultim element diferă în funcție de specificul economic, social și cultural din fiecare societate.

Obiectivul secundar al studiului va fi acela de a arăta faptul că populismul implică un tip de discurs necesar pentru atragerea sprijinului popular având în vedere folosirea acestuia de către liderii politici, ce fac parte din atât din partide politice considerate prin tradiție ca fiind democratice, cât și din partide mai radicale.

În vederea încercării de a defini conceptul de populism după trecerea în revistă a literaturii de specialitate, teoria lui Ernesto Laclau va constitui baza pentru definirea și înțelegerea modului de manifestare și de constituire a populismului.

² Jose Javier Olivas Osuna, "From chasing populists to deconstructing populism: A new multidimensional approach to understanding and comparing populism", *European Journal of Political Research*, no. 60, 2021, pp. 841-845, disponibil la <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.12428>, accesat în data de 1 decembrie 2021.

³ Steven Blockmans, "Participatory fusion: How to galvanise representative democracy with deliberative tools", în Steven Blockmans și Sophia Russack (eds.), *Deliberative Democracy in the EU Countering Populism with Participation and Debate*, Rowman & Littlefield Publishers, 2020, pp. 357-379.

Al treilea obiectiv al studiului va fi acela de a propune soluții de diminuare a efectelor populismului pornind de la temele centrale de discuție prezente în cadrul mesajelor populiste în contrapondere cu soluțiile propuse ulterior ce se opresc doar asupra creșterii nivelului de participare politică prin exerciții de tipul bugetare participativă și nu pe pornirea de la premise conform cărora deși populismul exagerează în modul în care prezintă problemele expuse, acestea reprezintă o realitate și trebuie soluționate într-o manieră specifică democrației liberale.

Ca metodologie de cercetare demonstrarea tezei conform căreia există un discurs cu elemente unitare și specifice se va face pe bază de analiză de discurs, interviuri, comunicate oficiale, atât în manieră simplistă, cât și comparată prin raportarea la un alt discurs cu menționarea elementelor specifice ce se regăsesc în ambele cazuri.

Analizarea, respectiv demonstrarea elementelor ce pot constitui elemente neadevărate sau manipulative se va face printr-o analiză de fact-checking, ce se va realiza după modelul creat de PolitiFact⁴.

Întrebări de cercetare:

- Ce este populismul și care sunt caracteristicile sale definitorii?
- Care sunt cauzele revirimentului mișcării populiste post-criza financiară?
- Cum se manifestă el?
- Ce mijloace de propagare folosește și ce forme de discurs îmbracă?
- De ce are succes?
- Care sunt grupurile țintă cărora se adresează?
- Cum arată un portret al votantului populist?

Întrebările de cercetare își vor găsi răspunsul pe baza studierii literaturii de specialitate în ceea ce privește teoretizarea populismului, în acest sens un rol central având operele lui Ernesto Laclau, analizele de discurs pentru a identifica elementele teoretice regăsite la nivelul discursului și nu în ultimul rând, pe baza analizei modului de operare la nivel național în special în Marea Britanie și Franța.

Ca formă lucrarea este structurată pe 8 capitole pornind de la prezentarea și analizarea cauzelor ce au dus la creșterea populismului, prezentarea și analizarea literaturii ce oferă elemente teoretice cu privire la populism și nu în ultimul rând aplicarea elementelor teoretice relevante în

⁴ Metodologie fact-checking PolitiFact, disponibilă la <https://www.politifact.com/article/2018/feb/12/principles-truth-o-meter-politifact-methodology-i/>, accesat în data de 4 octombrie 2019.

vederea înțelegerii populismului britanic și francez. Finalul lucrării este dedicat propunerii de soluții în vederea diminuării impactului populismului pornind de la temele centrale de discurs ale acestuia, concret propunând acțiuni pe piața muncii, la nivelul sistemului de învățământ și încurajarea participării civice.

Primul capitol intitulat este destinat contextualizării populismului în sensul identificării cauzelor ce au dus la creșterea relevanței acestuia, argumentarea perioadei de studiu alese și nu în ultimul rând, dificultățile dar și elementele ce fac din populism un subiect dificil de analizat ca urmare a multitudinii de teorii și concepte ce planează asupra subiectului.

Capitolul următor intitulat *Lumea globală* pornește de la situația creată de criza economică din 2007 ca generator de nemulțumiri la nivelul societății ce a oferit o serie mijloace de creștere pentru populism. Astfel, în acest capitol se consideră că criza financiară a scos la suprafață o serie de nemulțumiri sociale ca urmare a nesoluționării lor în timp și astfel începerea contestării ideii de multiculturalism considerat ca fiind un factor ce pune în pericol locurile de muncă dar și siguranța publică fiind considerat un factor facilitator pentru terorism.

Capitolul intitulat *Politică și democrație*, prezintă un studiu evolutiv al democrației pornind de la democrația din Grecia Antică având în vedere narațiunea conform căruia modelul ateniian reprezintă o soluție la criza politică. Totuși, pe parcursul capitolului se constată o limitare participării politice la viața politică ateniiană. Astfel, se constată un proces evolutiv al democrației pornind de la modelul clasic și până la schimbarea modului de a face politică ca urmare a importanței rețelelor sociale, argument susținut prin analiza impactului Cambridge Analytica în contextul referendumului pentru Brexit. Astfel, având în vedere schimbarea modului de a face politică se vor prezenta câteva cazuri de implicare a cetățenilor în viața politică și anume situații de democrație participativă din Marea Britanie și Franța.

Capitolul *Teorii ale discursului populist* prezintă principalele teorii cu privire la clasificarea și înțelegerea populismului ca mod de acțiune prin prisma unor autori precum Gino Germani, Edward Shils, Margaret Canovan, Ghiță Ionesco, Ernest Gellner, Yves Mény și Yves Surel. În cadrul acestui capitol se va analiza viziunea lui Ernesto Laclau conceptele autorului argentinian stând la baza înțelegerii și analizării populismului în lucrarea de față. Astfel, va fi analizat modul de cristalizare la început al populismului considerându-se ca fiind crizele sociale nerezolvate, modul de articulare a problemelor sociale sub aspectul creării unei identități de grup, caracteristicile limbajului populist în articularea unei identități de grup și în vederea creșterii

numărului de susținători, și nu în ultimul rând, rolul liderului în chestiunea identității de grup și a succesului populismului.

Capitolul intitulat *Populismul în Marea Britanie* va analiza prin prisma teoriei lui Ernesto Laclau modul de operare a populismului în cazul Angliei, Scoției și Țării Galilor, prin prisma discursurilor propuse cu diverse ocazii în acest sens evenimentele centrale vor fi referendumul pentru Brexit și Referendumul pentru independența Scoției. De asemenea se va analiza modul de operare al populismului cu ocazia pandemiei de Covid-19 având în vedere predispoziția populismului de a se folosi de crize pentru a obține suport și perspectivele viitoare. În plus, acest capitol va prezenta și un istoric al populismului în vederea identificării evenimentelor cheie ce au dus la succesul populismului britanic avându-l ca lider pe Nigel Farage.

Capitolul *Populismul în Franța* va prezenta un scurt istoric al populismului francez continuând cu creșterea constantă aferentă perioadei lui Marine Le Pen. Astfel, pe parcursul capitolului se va prezenta terminologia discursivă a fiicei lui Marie Le Pen și cum aceasta se diferențiază de retorica britanică. Astfel, se va analiza modul de acțiune cu ocazia alegerilor prezidențiale din 2012, 2017 și 2022, abordarea pe parcursul pandemiei de Covid-19 prin politicieni precum Jean-Luc Mélenchon și Marine Le Pen. De asemenea, se vor analiza perspectivele de creștere ca urmare a rezultatelor de la alegerile din 2022 și a teoriilor conspiraționiste pe durata crizei sanitare considerată ca având potențial similar ca cea economică din 2007.

Ultimul capitol, *Remedii în vederea diminuării efectelor populismului* va porni de la analiza lui Ernesto Laclau conform căruia la baza creșterii populismului există o criză sau o nevoie socială nerezolvată. Având în vedere faptul că majoritatea abordărilor academice ce propun limitarea efectelor populismului prin creșterea implicării civice și prin propunerea unui discurs alternativ, lucrarea își propune ca noutate limitarea efectelor populiste plecând de la teoria lui Laclau și a retoricii populiste mai precis prin abordarea principalelor teme de discuție prezente în discursul populist și anume problema locurilor de muncă, salarizarea, problema migrației, nevoia de integrare și nevoia de schimbări în sistemul de învățământ.

Nevoia de măsuri pe piața muncii este demonstrată de la necesitatea soluționării acestor probleme în vederea preîntâmpinării problemelor sociale. Astfel, ca soluție se va pleca de la strategia Comisiei Europene privind energia regenerabilă, ma precis capitolul ce propune trecerea la mașini electrice până în 2055. Având în vedere termenul avansat sunt necesare o serie de

investiții în vederea susținerii unei piețe de mașini electrice și anume nevoia de scădere a prețului energiei electrice prin producerea altor surse de energie regenerabilă, investiții în industria auto. Aceste obiective necesită investiții majore și implică o serie de efecte la nivelul pieței muncii prin apariția de noi locuri de muncă cu salarizare atractivă, astfel fiind necesară pregătirea de personal calificat până la data asumată. Astfel, ca urmare a problemelor sociale se poate iniția un proces de instruire a celor din zonele vulnerabile, cu educație și abilități reduse în vederea aplicării pentru noile poziții disponibile.

Abordarea salarială este legată de țintele asumate de Comisia Europeană și consideră că noile job-uri create ca având în vedere valoarea adăugată mare vor fi plătite adecvat și astfel cei din grupurile defavorizate vor dori să se califice pentru acestea și va rezolva și problema salarizării insuficiente pentru cei care sunt săraci deși au un loc de muncă. În cadrul acestui sub-capitol se va propune și avantajele venitului universal de bază pentru susținerea celor vulnerabili.

Sub-capitolul destinat migrației și integrării pornește de la nevoia integrării acestora în vederea stopării radicalizării prezente în cazul Franței la nivelul închisorilor ce sunt populate în mare parte de persoane de religie islamică. Astfel, se propun mijloace de control în vederea împiedicării folosirii religiei ca factor de radicalizare ci mai degrabă prin folosirea acestuia ca instrument de integrare în societate. De asemenea, se dorește stoparea discriminării la angajare pe criterii religioase.

Ultima parte destinată învățământului propune o schimbare de abordare a învățării ca urmare a creșterii influențelor teoriilor conspiraționiste. Astfel, sunt propuse măsuri precum evaluarea studenților pe baza soluționării problemelor folosind internetul. De asemenea, se dorește creșterea implicării civice.

Capitolul destinat concluziilor aduce în discuție perspectiva de creștere a populismului la modul general ca urmare a pandemiei de Covid-19 și a efectelor sale asupra locurilor de muncă, a rolului tot mai mare a teoriilor conspiraționiste și deci posibilitatea unei similitudini cu criza economică din 2007. Pe lângă rolul pandemiei, la nivelul Franței se remarcă rolul constant influent al lui Marine Le Pen ca urmare a rezultatelor din 2022 și a posibilelor rezultate ale alegerilor parlamentare viitoare.

Bibliografie

Carti

Abedi, Amir (2009), *Anti-political Establishment Parties*, Routledge.

Arblaster, Anthony (1994), *Democracy*, University of Minnesota Press.

Aristotel (1999), *Politics*, A & D Publishing.

Albertazzi, Daniele; McDonnell, Duncan (2008), *Twenty-First Century Populism. The Spectre of Western European Democracy*, Palgrave Macmillan.

Anselmi, Manuel (2017), *Populism An Introduction*, Routledge.

Beyme, Klaus Von (1985), *Political Parties in Western Democracies*, New York: St. Martin's Press.

Braşovanu, Vasile (2016), *Calitatea democraţiei şi cultura politică în România*, Adenium .

Broecker, S. Wallace et al (2010), *The Multiple Faces of Globalization*, BBVA.

Brooks, Simon. (2017), *Why Wales Never Was: The Failure of Welsh Nationalism*, Cardiff: University of Wales Press.

Canovan, Margaret (1981), *Populism*, New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Cloward, Piven (2005), *Rulemaking, Rulebreaking, and Power*, Cambridge University Press.

Copsey, Nigel (2008), *Contemporary British Fascism: The British National Party and the Quest for Legitimacy* (second ed.). London and New York: Routledge.

Crick, Bernard (2003), *Democracy: A Very Short Introduction*, Oxford University Press.

Diamond, Larry (2008), *The Spirit of Democracy*, New York : Henry Holt.

Dover, Kenneth James (1994), *Greek Popular Morality in the Time of Plato and Aristotle*, Hackett Publishing.

Driver, Stephen (2011), *Understanding British Party Politics*. Cambridge: Polity Press.

Durant, Will (2012), *Heroes of History: A Brief History of Civilization from Ancient Times to the Dawn of the Modern Age*, Simon & Schuster.

Eco, Umberto (2006), *Turning Back the Clock: Hot Wars and Media Populism*, HARCOURT, INC.

Errejón, Íñigo; Mouffe, Chantal (2016), *Podemos: In The Name of the People*, Lawrence & Wishart.

Fitzpatrick, Tony (1999), *Freedom and Security: an introduction to the basic income debate*, New York: St. Martin's Press.

Florini, Sarah (2019), *Beyond Hashtags: Racial Politics and Black Digital Networks*, New York University Press.

Ford, Robert; Robert, Matthew J. Goodwin (2016), *Revolt on the Right: Explaining Support for the Radical Right in Britain*, London: Routledge.

Gagarin, Michael; Cohen, David (2005), *The Cambridge Companion to Ancient Greek Law*, Cambridge University Press.

Germani, Gino (1978), *Authoritarianism, Fascism, and National Populism*, Transaction Publishers.

Geissel, Brigitte; Joas, Marko (2013), *Participatory Democratic Innovations in Europe: Improving the Quality of Democracy?*, Barbara Budrich Publishers.

Goldin, Frances; Smith, Debby; Smith, Michael (2014), *Imagine Living in a Socialist USA*, Harper Perennial.

Goodwin, Matthew, (2011), *New British Fascism: Rise of the British National Party*, London and New York: Routledge.

Goodwin , Matthew; Milazzo , Caitlin (2015), *UKIP: Inside the Campaign to Redraw the Map of British Politics*, Oxford: Oxford University Press.

Goldsworthy, Adrian, (2006), *Caesar: Life of a Colossus*, Yale University Press.

Graham, Mark; Dutton, H. William (2014), *Society and the Internet: How Networks of Information and Communication are Changing Our Lives*, Oxford University Press; 2nd Edition.

Gherghina, Sergiu; Mişcoiu, Sergiu; Soare, Sorina (2013), *Contemporary populism: A Controversial Concept and Its Diverse Forms*, Cambridge Scholars Publishing.

Held, David (2004), *A Globalizing World?: Culture, Economics, Politics* (2nd ed.). London; New York: Routledge.

Held, David et al (2009), *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. Cambridge: Polity Press.

Higdon, Nolan (2020), *The Anatomy of Fake News A Critical News Literacy Education*, University of California Press.

Hume, Mick (2017), *Revolting! How the Establishment are Undermining Democracy*, William Collins.

Huntington, Samuel (1968), *Political Order in Changing Societies*, New Haven: Yale University Press.

Ignazi, Piero (2006), *Extreme Right Parties in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Ionescu, Ghiță; Ernst, Gellner (1969), *Populism: Its Meaning and National Characteristics*, New York: Macmillan.

Jaffe, D. Eugene (2006), *Globalization and Development*, Chelsea House Pub; Library Ed edition.

Joshi, Mohan Rakesh (2009), *International Business*, Oxford University Press.

Jones, Bill; Norton, Philip; Hertner, Isabelle (2018), *Politics UK*, New York, Routledge, 9th edition.

Laclau, Ernesto (2017), *On Populist Reason*, Verso.

Laclau, Ernesto (2005), Populism:What is a Name? In *Populism as the Mirror of Democracy*, ed. Francisco Panizza,London, Verso.

Levin, Yuval (2013), *The Great Debate: Edmund Burke, Thomas Paine, and the Birth of Right and Left*, Basic Books.

Lewis-Wren, Simon (2018), *The Lies We Were Told: Politics, Economics, Austerity and Brexit*, Bristol University Press.

Lilleker, David (2006), *Key Concepts in Political Communication*, Sage Publications.

Marcus, Jonathan (1995), *National Front and French Politics : Resistible Rise of Jean-Marie Le Pen*, Palgrave Macmillan.

Mair, Peter, (2013), *Ruling the void : The Hollowing of Western Democracy*, New York: Verso Books.

McIntyre, Lee (2018), *Post-Truth* , MA: MIT PRESS.

McQuaial, Denis (1999), *Comunicarea*, Institutul European.

McKay, Alisa (2009), *The Future of Social Security Policy Women, Work and A Citizens Basic Income*, Routledge.

Moore, Thomas (1978), *Utopia*, Harmondsworth, Penguin.

Mudde, Cas (2007), *Populist Radical Right Parties in Europe*, Cambridge: Cambridge University Press.

Norris, Pippa; Inglehart, Ronald, (2019), *Cultural Backlash*, Cambridge University Press.

Paine, Thomas (2013), *Agrarian Justice*, Start Publishing LLC.

Perrineau, Pascal (1997), *Le symptôme Le Pen: radiographie des électeurs du Front national*, Fayard.

Pratt, John (2007), *Penal Populism*, Routledge.

Pitkin, Fenichel Hanna (1972), *Wittgenstein and Justice: On the Significance of Ludwig Wittgenstein for Social and Political Thought*, Berkeley: University of California Press.

Rajan, G. Raghuram (2010), *The Fault Lines : How Hidden Fractures Still Threaten the World Economy*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

Robertson, Roland (1992), *Globalization: Social Theory and Global Culture*, SAGE Publications Ltd; 1st edition.

Rosenblum, L. Nancy; Post, Robert (2002), *Civil Society and Government*, Princeton University Press.

Scholte, Art Jan (2005), *Globalization: A Critical Introduction*, Red Globe Press, 2Rev Edition.

Stiglitz, E. Joseph (2000), *Mecanisme globalizării*, Editura Polirom.

Stoica, Virgil; Proca-Gherasim, Ovidiu (2014), *Guvernanța electronică. De la promisiuni teoretice la realități empirice*, Editura Universității Alexandru Ioan-Cuza din Iași.

Sorensen, Georg (2008), *Democracy & Democratization*, Routledge.

Sinatra, Gale, Hofer, Barbara (2021) *Science Denial: Why It Happens and What to Do About It*, Oxford University Press.

Thorley, John (2005), *Athenian Democracy*, Lancaster Pamphlets in Ancient History, Routledge.

Uldam, Julie; Vestergaard, Anne (2015), *Civic Engagement and Social Media: Political Participation Beyond Protest*, Palgrave Macmillan .

Urbinati, Nadia (2014), *Democracy disfigured*, Cambridge: Harvard University Press.

Winlow, Simon; Hall, Steve; Treadwell, James (2017), *The Rise of the Right: English Nationalism and the Transformation of Working-Class Politics*, Bristol: Policy Press Woodbridge.

Yves, Mény; Yves, Surel (2001), *Democracies and the Populist Challenge*, Palgrave Macmillan.

Wood, R. William (2014), *Encyclopedia of Theoretical Criminology*, Blackwell Publishing.
Capitol în volum colectiv

Geddes, Andrew; Tonge, Jonathan (2015), „Introduction: Single Party Government in a Fragmented System”, în Geddes, Andrew; Jonathan Tonge (eds). *Britain Votes 2015*, Oxford: Oxford University Press.

Bottoms, E. Anthony (2003) „Theoretical Reflections on the Evaluation of a Penal Policy Initiative” in L. Zedner and A. Ashworth (eds) . *The Criminological Foundations of Penal Policy*, Oxford University Press, 2003.

Blockmans, Steven. (2020), „Participatory fusion: How to galvanise representative democracy with deliberative tools”, în Steven Blockmans și Sophia Russack (eds.), *Deliberative Democracy in the EU Countering Populism with Participation and Debate*, Rowman & Littlefield Publishers.

Brooks, Simon. (2006). „The idioms of race.” In T. Chapman (ed.), *The idiom of dissent: Protest and propaganda in Wales*. Gomer: Llandysul.

Articole în jurnale științifice

Berman, Sheri, „The Causes of Populism in the West”, *Annual Review of Political Science*, 24:1, 2021, pp. 71-88.

Berman, Sheri „Populism Is a Problem. Elitist Technocrats Aren't the Solution”, în „*Foreign Policy*”, 20 decembrie 2017, disponibil la <https://foreignpolicy.com/2017/12/20/populism-is-a-problem-elitist-technocrats-arent-the-solution/>, accesat în data de 23 martie 2020.

Boșteanu, Carmen Ionela, „*Campania negativă, violență în comunicarea politică?*”, *Sfera Politicii*, 2011, disponibil la <http://revistasferapoliticii.ro/sfera/164/art06-Bosoteanu.php>, accesat în data de 2 ianuarie 2021.

Celarent, Barbara „Review of Authoritarianism, Fascism and National Populism by Gino Germani” în *American Journal of Sociology*, Vol. 119, No. 2, septembrie 2013.

Doerr, Sebastian; Gissler, Stefan et al., „Financial crises and political radicalization: How failing banks paved Hitler's path to power”, martie 2018, London, *Centre for Economic Policy Research*, disponibil la https://cepr.org/active/publications/discussion_papers/dp.php?dpno=12806, accesat în data de 15 aprilie 2018.

Flaherty, T., Rogowski, R. (2021). „Rising Inequality As a Threat to the Liberal International Order. International Organization,” 75(2), pp. 495-523, disponibil la <https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/rising-inequality-as-a-threat-to-the-liberal-international-order/4CDE05DEB3AB076CE338E1AA4A9C8087>, accesat în data de 20 martie 2021.

Graves, Lucas, „Boundaries Not Drawn: Mapping the Institutional Roots of the Global Fact Checking Movement.”, *Journalism Studies* 19 (5):2018, disponibil la <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1461670X.2016.1196602?journalCode=rjos20>, accesat în data de 20 iunie 2020.

Grieverson, Richard; Landesmann, Michael; Isilda, Mara, (2021), „Future Migration Flows to the EU: Adapting Policy to the New Reality in a Managed and Sustainable Way”, disponibil la <https://wiiw.ac.at/future-migration-flows-to-the-eu-adapting-policy-to-the-new-reality-in-a-managed-and-sustainable-way-dlp-5808.pdf>, accesat în data de 20 mai 2020, *Policy Notes and Reports*, mai 2021, pp. 9-17.

James, Paul (2005) „Arguing Globalizations: Propositions Towards an Investigation of Global Formation”. *Globalizations*. 2 (2), 2005, pp. 193–209, disponibil la <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14747730500202206?journalCode=rglo20>, accesat în data de 21 septembrie 2019.

McKee, Martin; Diethelm, Pascal. (2010). „How the growth of denialism undermines public health”, disponibil la <https://www.bmj.com/content/341/bmj.c6950>, accesat în data de 12 iulie 2020.

Mycock, Andrew; Hayton, Richard „The Party Politics of Englishness.” *The British Journal of Politics and International Relations*, vol. 16, no. 2, mai 2014, p. 264, disponibil la <https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/j.1467-856X.2012.00543.x>, accesat în data de 15 noiembrie 2020.

Kai, Arzheimer; Carter, Elizabeth „Political Opportunity Structures and Right-Wing Extremist Party Success”. *European Journal of Political Research* 45 (2006), disponibil la <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1475-6765.2006.00304.x>, accesat în data de 2 martie 2022.

Mudde, Cas, „The Populist Zeitgeist. Government and Opposition”, 39(4), 2004, p543, disponibil la <https://www.cambridge.org/core/journals/government-and-opposition/article/populist-zeitgeist/2CD34F8B25C4FFF4F322316833DB94B7> , accesat in data de 3 decembrie 2018.

Olivas, Jose Javier „Osuna From chasing populists to deconstructing populism: A new multidimensional approach to understanding and comparing populism”. *European Journal of Political Research* 60, 2021, pp. 841-845, disponibil la <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.12428>, accesat în data de 1 decembrie 2021.

Uscinski, Joseph, Ryden Butler, „The Epistemology of Fact Checking.” *Critical Review* 25 (2):2013, disponibil la <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08913811.2013.843872> , accesat în data de 20 iunie 2020.

Articole în presă

Adam, Payne. Germany is beginning a universal-basic-income trial with people getting \$1,400 a month for 3 years, în *Business Insider*, 19 august 2020, disponibil la <https://www.businessinsider.com/germany-begins-universal-basic-income-trial-three-years-2020-8>, accesat în data de 5 ianuarie 2022.

Alan, Riding. „Pierre Poujade Dies at 82; Rallied France's Rightists", în *The New York Times*, 29 august 2003, disponibil la <https://www.nytimes.com/2003/08/29/world/pierre-poujade-dies-at-82-rallied-france-s-rightists.html>, accesat în data de 28 decembrie 2020.

„Appalled' Cameron leads payback”, în *BBC*, 12 mai 2009, disponibil la http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/8044998.stm, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Belinchón, Fernando; Moynihan, Qayyah. „25 giant companies that are bigger than entire countries”, în *Business Insider*, 2018, disponibil la <https://www.businessinsider.com/25-giant-companies-that-earn-more-than-entire-countries-2018-7>, accesat în data de 4 decembrie 2019.

Black, Andrew. „Scottish independence: Holyrood debate marks one year to referendum”, în *BBC*, 18 septembrie 2013, disponibil la <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-24127510>, accesat în data de 4 decembrie 2020.

Bloom, Dan. „52 minutes that shook Britain: Miliband, Clegg and Farage all resign in election bloodbath,” în *Daily Mirror*, 18 mai 2015, disponibil la <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/52-minutes-shook-britain-miliband-5661173>, accesat în data de 25 noiembrie 2020.

Bouie, Jamelle. „Do Half of Trump’s Supporters Really Belong in a “Basket of Deplorables?Yes” în *Slate*, 11 Septembrie 2016, disponibil la <https://slate.com/news-and-politics/2016/09/trumps-basket-of-deplorables-hillary-clinton-was-right.html>, accesat în data de 4 iunie 2020.

Boseley, Sarah. „Herd immunity: will the UK's coronavirus strategy work?”, în *The Guardian*, 13 martie 2020, disponibil la <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/13/herd-immunity-will-the-uks-coronavirus-strategy-work>, accesat în data de 2 februarie 2021.

Brant, Robin. „UKIP hungry for change,” în *BBC*, 18 august 2006, disponibil la http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/5260150.stm, accesat în data de 18 noiembrie 2020.

Brunet, Romain. „French far-right rivals Le Pen, Zemmour settle scores after bitter presidential race”, în *France 24*, 29 martie 2022, disponibil la <https://www.france24.com/en/europe/20220429-france-s-far-right-figures-le-pen-zemmour-settle-scores-after-bitter-presidential-campaign-rivalry>, accesat în data de 2 aprilie 2022.

Burn-Murdoch, John. „Brexit: voter turnout by age”, în *Financial Times*, disponibil la <https://www.ft.com/content/1ce1a720-ce94-3c32-a689-8d2356388a1f>, accesat în data de 2 februarie 2021.

Carnegy, Hugh. „France’s National Front relishes election breakthrough,” în *Financial Times*, 24 martie 2014, disponibil la <https://www.ft.com/content/91c6b206-b338-11e3-b891-00144feabdc0> , accesat în data de 30 decembrie 2020.

Caulcutt, Clea. „After Marine Le Pen,” în *Politico*, 29 aprilie 2021, disponibil la <https://www.politico.eu/article/marine-le-pens-national-rally-candidate-president-france-2022/>, accesat în data de 1 mai 2021.

Caulcutt, Clea. „Éric Zemmour, the French TV star who is stealing Marine Le Pen’s thunder în *Politico*, 4 iunie 2021, disponibil la <https://www.politico.eu/article/france-eric-zemmour-tv-star-marine-le-pen-presidential-election/>, accesat în data 5 iunie 2021.

Chadwick, Lauren; Lillo Montalto Monella. „What is the EU's new migration pact and how has it been received?”, în *Euronews*, 25 iunie 2020, disponibil la <https://www.euronews.com/2020/09/24/what-is-the-eu-s-new-migration-pact-and-how-has-it-been-received>, accesat în data de 30 octombrie 2020.

Chapman, James. „Minister who dares to speak the truth: IDS exposes Cabinet tension, warning the majority of jobs created in Britain go to foreigners ”, în *Daily Mail*, 2011, disponibil la <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2010067/Iain-Duncan-Smith-immigration-row-Majority-jobs-UK-foreigners.html>, accesat în data de 15 februarie 2019.

Chemin, Ariane. Les regrets d’Agnès Buzyn : « On aurait dû tout arrêter, c’était une mascarade », în *Le Monde*, 17 martie 2020, disponibil la https://www.lemonde.fr/politique/article/2020/03/17/entre-campagne-municipale-et-crise-du-coronavirus-le-chemin-de-croix-d-agnes-buzyn_6033395_823448.html, accesat in data de 15 aprilie 2021.

Christopher de Bellaigue, „In France, Muslims Face Mass Incarceration,” în *Pulitzer Center*, 8 aprilie 2016, disponibil la <https://pulitzercenter.org/stories/france-muslims-face-mass-incarceration>, accesat în data de 25 noiembrie 2020.

Clifford, Catherine. „Why everyone is talking about free cash handouts—an explainer on universal basic income”, în *CNBC*, 27 iunie 2019, disponibil la <https://www.cnbc.com/2019/06/27/free-cash-handouts-what-is-universal-basic-income-or-ubi.html>, accesat în data de 4 ianuarie 2022.

Coates, Sam. „Tory donor Stuart Wheeler faces expulsion over UKIP support”, în *The Times*, 29 martie 2009, disponibil la <https://www.thetimes.co.uk/article/tory-donor-stuart-wheeler-faces-expulsion-over-ukip-support-xt9mtkxvbpf>, accesat în data de 20 noiembrie 2020.

„Coronavirus : le gouvernement ment sur «absolument tout», accuse Marine Le Pen”, în *Le Parisien*, 30 martie 2020, disponibil la <https://www.leparisien.fr/politique/coronavirus-le-gouvernement-ment-sur-absolument-tout-accuse-marine-le-pen-30-03-2020-8290596.php>, accesat în data de 4 februarie 2021.

Craig, Ian. „Wales needs to debate independence' - says Plaid Cymru leader Leanne Wood after Scotland referendum call”, în *South Wales Argus*, 13 martie 2017, disponibil la <https://www.southwalesargus.co.uk/news/15152790.wales-needs-to-debate-independence-says-plaid-cymru-leader-leanne-wood-after-scotland-referendum-call/>, accesat în data de 11 decembrie 2020.

Croft, Adrian. „Independent Scotland would have to reapply to EU, NATO, officials say,” în *Reuters*, 8 septembrie 2014 disponibil la <https://www.reuters.com/article/uk-scotland-independence-eu-idUKKBN0H31FK20140908>, accesat în data de 26 noiembrie 2020.

„Dancing with Danger. Europe’s populists are waltzing into the mainstream”, în *The Economist*, 3 februarie 2018, disponibil la <https://www.economist.com/briefing/2018/02/03/europes-populists-are-waltzing-into-the-mainstream>, accesat în data de 20 februarie 2018.

Dearden, Lizzie. „Ukip being turned into 'anti-Islamic party' that could soon have Tommy Robinson as leader, defectors say”, în *The Independent*, 3 decembrie 2018, disponibil la <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/ukip-tommy-robinson-suzanne-evans-resignation-edl-islamophobia-muslims-party-leader-a8665401.html>, accesat în data de 25 noiembrie 2020.

Delcker, Janosch. „The phrase that haunts Angela Merkel”, în *Politico*, 19 august 2016, disponibil la <https://www.politico.eu/article/the-phrase-that-haunts-angela-merkel/>, accesat în data de 22 martie 2020.

Doug Bolton, „Paris attack victims: All 129 people killed in terrorist attacks identified by French government”, în *Independent*, 18 noiembrie 2015, disponibil la <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/paris-attack-victims-list-french-government-identifies-all-129-people-killed-paris-terrorist-attacks-a6739116.html>, accesat în data de 30 decembrie 2020.

Farage, Nigel. „The Virus is Yet Another Reason to Rethink the West's Relationship With China”, în *Newsweek*, 18 Martie 2020, disponibil <https://www.newsweek.com/nigel-farage-china-coronavirus-west-rethink-1493085>, accesat in data de 20 martie 2020.

Ferguson, Donna. „Children are reading less than ever before, research reveals”, în *The Guardian*, 29 februarie 2020, disponibil la <https://www.theguardian.com/education/2020/feb/29/children-reading-less-says-new-research>, accesat în data de 2 februarie 2021.

„Global cases pass 25m – as it happened”, în *The Guardian*, 30 august 2020, disponibil la https://www.theguardian.com/world/live/2020/aug/30/coronavirus-live-news-german-protesters-storm-reichstag-uk-us-trump-queensland-steps-up-alert?CMP=share_btn_tw&page=with:block-5f4b338c8f088598bc535384#block-5f4b338c8f088598bc535384, accesat în data de 1 octombrie 2020.

Hayward, Will. „Plaid Cymru pledges Welsh independence referendum if they win in Senedd elections”, în *Wales Online*, 4 ianuarie 2021 disponibil la <https://www.walesonline.co.uk/news/politics/welsh-independence-price-senedd-referendum-19438732>, accesat în data de 10 ianuarie 2021.

Hughes, Laura. „Nigel Farage vows to leave the UK if Brexit is a 'disaster'”, în *The Telegraph*, 29 martie 2017, disponibil la <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/03/29/nigel-farage-vows-leave-uk-brexit-disaster>, accesat în data de 1 decembrie 2020.

Ian Cobain. „Jo Cox killed in 'brutal, cowardly' and politically motivated murder, trial hears”, în *The Guardian*, 14 noiembrie 2016, disponibil la <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/nov/14/jo-cox-killed-in-politically-motivated-murder-trial-thomas-mair-hears>,

accesat în data de 22 martie 2020.

Jamieson, Alastair „Flip given new meaning by second homes switch,” în *The Telegraph*, disponibil la

<https://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/mps-expenses/5304745/MPs-expenses-Flip-given-new-meaning-by-second-homes-switch.html>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Kang, Cecilia; Frenkel, Sheera. „Facebook Says Cambridge Analytica Harvested Data of Up to 87 Million Users,” în *New York Times*, 4 aprilie 2018, disponibil la

<https://www.nytimes.com/2018/04/04/technology/mark-zuckerberg-testify-congress.html>, accesat în data de 13 iunie 2020.

Karasz, Palko; Laszlo, Petra. „Hungarian Camerawoman Who Kicked Migrants, Has Conviction Overturned”, în *NY Times*, 2018, disponibil la

<https://www.nytimes.com/2018/10/31/world/europe/woman-kicking-migrants-refugees.html>, accesat în data de 22 martie 2020.

Kretzel, Lasia. „Nigel Farage spread ‘fake news’. I know, because I took the real picture”, în *The Guardian*, 17 iulie 2018, disponibil la

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jul/17/nigel-farage-fake-news-migrants-twitter>, accesat în data de 18 iulie 2020.

Kyle, Jordan; Meyer, Brett. *High Tide? Populism in Power, 1990-2020*, disponibil la <https://institute.global/policy/high-tide-populism-power-1990-2020>, accesat în data de 21 martie 2021.

„Leave.EU led people up the garden path - Arron Banks”, în *BBC*, 12 iunie 2018, disponibil la <https://www.bbc.com/news/uk-politics-44446632>, accesat în data de 15 august 2020.

„Legal challenge to Brexit campaign: 'so misleading it broke the law'”, în *Deutsche Welle*, disponibil la

<https://www.dw.com/en/legal-challenge-to-brexit-campaign-so-misleading-it-broke-the-law/a-36300625>, accesat în data de 1 decembrie 2020.

Local elections 2014: results updated live”, în *The Guardian*, 22 mai 2014, disponibil la <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/ukip-tommy-robinson-suzanne-evans-resignation-edl-islamophobia-muslims-party-leader-a8665401.html>, accesat în data de 25 noiembrie 2020.

Macwhirter, Iain. „The heat of the Scottish sun,” în *The Guardian*, 3 mai 2007, disponibil la <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/may/03/theheatofthescottishsun>, accesat în data de 3 decembrie 2020.

Mansky, Jackie, „The Age-Old Problem of “Fake News”, în *Smithsonian Magazine*, 7 mai 2018, disponibil la <https://www.smithsonianmag.com/history/age-old-problem-fake-news-180968945/>, accesat în data de 12 iulie 2020.

Momtaz, Rym. „France’s far-right boy wonder”, în *Politico*, 24 aprilie 2019, disponibil la <https://www.politico.eu/article/france-french-far-rights-boy-wonder-leads-european-charge-jordan-bardella-marine-le-pen-national-rally>, accesat în data de 26 aprilie 2020.

Moore, Suzanne; Shapp, Grant. „Just How Gullible Does He Think Voters Are?”, în *The Guardian*, 16 martie 2015 disponibil la <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/mar/16/grant-shapps-gullible-voters-michael-green-second-job>, accesat în data de 4 iunie 2020.

„MPs' expenses in detail”, în *BBC*, 19 iunie 2009, disponibil la http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/8039273.stm, accesat în data de 22 noiembrie 2020.

„MPs' expenses: Full list of MPs investigated by The Telegraph,” în *The Telegraph*, 8 mai 2009, disponibil la <https://www.telegraph.co.uk/politics/0/mps-expenses-full-list-mps-investigated-telegraph/>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Nussbaum, Ania; Patel, Tara. „France Pushes Back Against EU Banning Combustion Cars by 2035,” în *Bloomberg*, 12 iulie 2021, disponibil la <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-12/france-pushes-back-against-eu-banning-combustion-cars-by-2035>, accesat în data de 2 septembrie 2021.

O'Carroll, Lisa. „Immigration rules post-Brexit could fuel modern slavery, say charities”, în *The Guardian*, 21 februarie 2020, disponibil la <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/feb/21/immigration-rules-post-brexit-could-fuel-modern-slavery-say-charities> , accesat în data de 20 martie 2020.

„Plaid independence referendum call rejected by Senedd members,” în *BBC*, 15 iulie 2020, disponibil la <https://www.bbc.com/news/uk-wales-politics-53410205>, accesat în data de 11 decembrie 2020.

Prince, Rosa. „Boris Johnson learns no one is immune to Covid-19”, în *CNN*, 31 martie 2020, în *CNN*, 31 martie 2021, disponibil la <https://edition.cnn.com/2020/03/31/opinions/boris-johnson-coronavirus-prince/index.html>, accesat în data de 1 februarie 2021.

„Racism ‘on the rise’ in Europe”, în *Politico*, 21 martie 2021, disponibil la <https://www.politico.eu/article/racism-on-the-rise-in-europe/>, accesat în data de 19 august 2020.

Rahim, Zahim. „Walter Luebcke murder: Far-right suspect confesses to killing German politician”, în *The Independent*, 26 iunie 2019, disponibil la <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/walter-luebcke-dead-murder-stephen-e-suspect-neo-nazi-right-wing-a8975361.html>, accesat în data de 22 martie 2020.

Rayner, Gordon. „MPs' expenses: Alan Haselhurst's £12,000 gardening bill”, în *The Telegraph*, 12 mai 2009, disponibil la <https://www.telegraph.co.uk/news/newsttopics/mps-expenses/5311797/MPs-expenses-Alan-Haselhursts-12000-gardening-bill.html>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Riley-Smith, Ben. „Boris Johnson exclusive interview: No new Scottish independence referendum, says PM,” în *The Telegraph*, 7 mai 2021, disponibil la <https://www.telegraph.co.uk/politics/2021/05/07/hartlepool-victory-boris-johnson-ponders-lock-uks-newfound-tory/>, accesat in data de 10 mai 2021.

Rosewarne, Lauren. „How Facebook has changed our idea of public space”, în *SBS*, 22.iulie 2018, disponibil la <https://www.sbs.com.au/news/the-feed/how-facebook-has-changed-our-idea-of-public-space>, accesat în data de 13 iunie 2020.

Rovnik, Naomi. UK working poor increasingly rely on charities for basic needs, 12 martie 2019, în *Financial Times*, disponibil <https://www.ft.com/content/f6c2dd6e-343a-11e9-bd3a-8b2a211d90d5>, accesat in data de 4 februarie 2021.

Rueter, Gero. „A global nuclear phaseout or renaissance?”, în „*Deutsche Welle*,” 4 februarie 2021, disponibil la <https://www.dw.com/en/germany-looking-for-final-repository-for-nuclear-waste-global-outlook/a-56449115>, accesat în data de 2 septembrie 2021.

Sage, Adam; Charles Bremner, Charles „Unions plot resistance to President Macron’s 120,000 job cuts,” în *The Sunday Times*, 7 februarie 2018, disponibil la <https://www.thetimes.co.uk/article/unions-plot-resistance-to-president-macron-s-120-000-job-cuts-h3w2fblqr>, accesat în data de 30 decembrie 2020.

Savage, Michael. „German industry warns UK not to expect help in Brexit negotiations,” în *The Guardian*, 9 iulie 2017, disponibil la <https://www.theguardian.com/politics/2017/jul/08/german-industry-warns-uk-over-brexid>, accesat în data de 28 noiembrie 2020.

„Scottish election: Salmond victorious after party's win”, în *BBC*, 6 mai 2011, disponibil la <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-13305522> , accesat în data de 3 decembrie 2020.

Settle, Michael. „Sturgeon to urge voters to put focus on society”, în *The Herald*, 3 decembrie 2012, disponibil la <https://www.heraldscotland.com/news/13083306.sturgeon-to-urge-voters-to-put-focus-on-society/>, accesat în data de 5 decembrie 2020.

„Sir John Major and the “tyranny of the majority”, în *The Times*, 25 noiembrie 2016, disponibil la <https://www.thetimes.co.uk/article/john-major-and-the-tyranny-of-the-majority-vffnlmbck>, accesat în data de 4 iunie 2020.

Smith, Helena. „Shocking images of drowned Syrian boy show tragic plight of refugees”, în *The Guardian*, 2015, disponibil la <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/02/shocking-image-of-drowned-syrian-boy-shows-tragic-plight-of-refugees> , accesat în data de 22 martie 2020.

Sparrow, Andrew. „Ukip conference and Nigel Farage's speech: Politics live blog,” în *The Guardian*, 21 septembrie 2012, disponibil la <https://www.theguardian.com/politics/blog/2012/sep/21/ukip-conference-farage-speech-live-blog2>, accesat în data de 12 iulie 2020.

„Spooked by immigration, Islam and ‘woke’ ideas: Who are Éric Zemmour’s supporters?” în *France 24*, 23 martie 2022, disponibil la <https://www.france24.com/en/europe/20220329->

[spooked-by-immigration-islam-and-woke-ideas-who-are-%C3%A9ric-zemmour-s-supporters](#), accesat în data de 5 iunie 2021.

Stone, Jon. „Coronavirus: Government will pay people on low incomes to stay at home if they test positive,” în *Independent*, 27 august 2020, disponibil la <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/coronavirus-quarantine-benefits-working-tax-credit-a9690541.html>, accesat în data de 27 septembrie 2021.

Sturgeon, Nicola. „Nicola Sturgeon: Independence is Scotland’s only route to rejoining EU,” în *The Irish Times*, 2 ianuarie 2021, disponibil la <https://www.irishtimes.com/opinion/nicola-sturgeon-independence-is-scotland-s-only-route-to-rejoining-eu-1.4448241>, accesat în data de 10 ianuarie 2021.

Swaine, John. „Chris Bryant changed second home twice to claim £20,000”, în *The Telegraph*, 16 mai 2009, disponibil la <https://www.telegraph.co.uk/news/5334791/Chris-Bryant-changed-second-home-twice-to-claim-20000-MPs-expenses.html>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Swaine, John. „Tam Dalyell claimed £18,000 for bookshelves two months before retiring,” în *The Telegraph*, 16 mai 2009, disponibil la <https://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/mps-expenses/5330882/Tam-Dalyell-claimed-18000-for-bookshelves-two-months-before-retiring-MPs-expenses.html>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

„Switzerland's voters reject basic income plan”, în *BBC*, 5 iunie 2016, disponibil la <https://www.bbc.com/news/world-europe-36454060>, accesat în data de 5 ianuarie 2022.

Travis, Alan. „Are EU migrants really taking British jobs and pushing down wages?”, în *The Guardian*, 20 mai 2016, disponibil la <https://www.theguardian.com/politics/2016/may/20/reality-check-are-eu-migrants-really-taking-british-jobs>, accesat în data de 15 iunie 2019.

„UKIP backs direct democracy and use of referendums,” în *BBC*, 23 iunie 2014, disponibil la <https://www.bbc.com/news/uk-politics-27973093>, accesat în data de 3 iunie .2020.

„UKIP 'voice of British majority”, în *BBC*, 7 octombrie 2006, disponibil la

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/5415252.stm?ls, accesat în data de 18 noiembrie 2020.

„Vote 2014 , UK European election results,” în *BBC*, disponibil la <https://www.bbc.co.uk/news/events/vote2014/eu-uk-results>, accesat în data de 22 noiembrie 2020.

Walt, Vivienne “I'm in This Death Valley.' Read Our Full Conversation with Emmanuel Macron”, în *Time*, 19 septembrie 2019, disponibil la <https://time.com/5680174/france-emmanuel-macron-transcript-interview/>, accesat în data de 20 octombrie 2019.

Watt, Holly; Winett, Robert. „Elliot Morley claimed £16,000 for mortgage that did not exist”, în *The Telegraph*, 13 mai 2009, disponibil la <https://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/mps-expenses/5320852/Elliot-Morley-claimed-16000-for-mortgage-that-did-not-exist-MPs-expenses.html>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Walker, Andrew. „Does the EU need us more than we need them?”, în *BBC*, 23 decembrie 2018, disponibil la <https://www.bbc.com/news/business-46612362>, accesat în data de 28 noiembrie 2020.

Weill, Nicolas. „La mort de Pierre Poujade, précurseur d'un nouveau populisme”, în *Le Monde*, 28 august 2003, disponibil la https://www.lemonde.fr/archives/article/2003/08/28/la-mort-de-pierre-poujade-precurseur-d-un-nouveau-populisme_331820_1819218.html, accesat în data de 28 decembrie 2020.

Wells, Ione. „Welsh independence: How worried should UK ministers be?”, în *BBC*, 2 februarie, disponibil la <https://www.bbc.com/news/uk-wales-politics-55890643>, accesat în data de 15 februarie 2021.

Wheeler, Brian. „UKIP leader 'offered Tory seat’”, în *BBC*, 5 decembrie 2006, disponibil la http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6209386.stm, accesat în data de 18 noiembrie 2020.

Widerquist, Karl. The Cost of a Full Basic Income for the United Kingdom Would be £67 billion per year (3.4% of GDP), 5 septembrie 2020, disponibil <https://basicincome.org/news/2020/09/the-cost-of-a-full-basic-income-for-the-united-kingdom-would-be-67-billion-per-year-3-4-of-gdp/>, accesat în data de 8 octombrie 2020.

Williams, James „Universal basic income to be tested in Wales”, în *BBC*, 15 mai 2021, disponibil la <https://www.bbc.com/news/uk-wales-politics-57120354>, accesat în data de 5 ianuarie 2022.

Wolf, Martin. „Martin Wolf: why rigged capitalism is damaging liberal democracy”, în *Financial Times*, 18 septembrie 2019, disponibil la <https://www.ft.com/content/5a8ab27e-d470-11e9-8367-807ebd53ab77>, accesat în data de 28 august 2021.

Documente oficiale

#ThinkBeforeSharing - Stop the spread of conspiracy theories,
<https://en.unesco.org/themes/gced/thinkbeforesharing>.

Adunarea Națională, *ASSEMBLÉE NATIONALE N° 1122 Rapport fait au nom de la commission d'anquette sur la surete et la securite des instalations nucleaires*, 28 iunie 2018,
https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/rapports/cenucl/115b1122-tii_rapport-enquete.pdf.

Audickas, Lucas; Dempsey Noel; Loft Philip, „*Membership of UK Political Parties*”, House of Commons Library, 9 august 2019, disponibil la
<https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn05125/>, accesat în data de 15 noiembrie 2020.

Neil, Alex „*Scotland's Future and Scotland's Health*”, 12 februarie 2014, disponibil la
<https://www.gov.scot/publications/scotlands-future-scotlands-health/>, accesat în data de 6 decembrie 2020.

Sondaj PRÉSIDENTIELLE 2022 – JOUR DU VOTE – SECOND TOUR, „IFOP”, 24 aprilie 2022, disponibil la <https://www.ifop.com/publication/presidentielle-2022-jour-du-vote-t2/>, accesat în data de 27 aprilie 2022.

Amendment to the Renewable Energy Directive to implement the ambition of the new 2030 climate target”, Bruxelles, 14 iulie 2021, disponibil la
https://ec.europa.eu/info/files/amendment-renewable-energy-directive-implement-ambition-new-2030-climate-target_en, accesat în data de 1 septembrie 2021.

Clark, Michael. „Rebuilding roots of true democracy (letter)", Birmingham Post, Republicată 11 ianuarie 2010, disponibil la <https://publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldselect/ldcom/62/62weg19.htm>, accesat în data de 18 noiembrie 2020.

Comisia Europeană, *Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the deployment of alternative fuels infrastructure, and repealing Directive, 2014/94/EU of the European Parliament and of the Council*, Bruxelles 14 iulie 2021, disponibil la

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/revision_of_the_directive_on_deployment_of_the_alternative_fuels_infrastructure_with_annex_0.pdf, accesat în data de 1 septembrie 2021.

Comisia Europeană, *Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) 2019/631 as regards strengthening the CO2 emission performance standards for new passenger cars and new light commercial vehicles in line with the Union's increased climate ambition*, Bruxelles 14 iulie 2021, disponibil la

https://ec.europa.eu/info/files/amendment-regulation-setting-co2-emission-standards-cars-and-vans_en, accesat în data de 1 septembrie 2021.

Comisia Europeană, CRI(2003)8 REV.ECRI GENERAL POLICY RECOMMENDATION No. 7. ON NATIONAL LEGISLATION TO COMBAT RACISM AND RACIAL DISCRIMINATION, 13 decembrie 2002, disponibil la <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-7-revised-on-national-legislatio/16808b5aae>, accesat în data de 19 august 2020.

Committee on Standards and Privileges Report: Mrs Caroline Spelman, Westminster: House of Commons. 3 martie 2009, disponibil la

<https://publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmstnprv/316/9780215528964.pdf>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Coronavirus disease (COVID-19): Hydroxychloroquine, World Health Organization, 30 aprilie 2021, disponibil la

[https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-\(covid-19\)-hydroxychloroquine](https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-(covid-19)-hydroxychloroquine), accesat în data de 30 aprilie 2021.

European Green Deal: Commission proposes transformation of EU economy and society to meet climate ambitions, 14 iulie 2021, Bruxelles, disponibil la

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_3541, accesat în data de 1 septembrie 2021.

Examination of Witnesses, Treasury Committee, Witness: Boris Johnson MP, 23 martie 2016, disponibil la

<http://data.parliament.uk/writtenevidence/committeeevidence.svc/evidencedocument/treasury-committee/the-economic-and-financial-costs-and-benefits-of-uks-eu-membership/oral/31014.html>, accesat în data de 1 decembrie 2020.

Faces of France, The Barometer of Territories 2019, februarie 2019, disponibil la

<https://www.institutmontaigne.org/en/publications/faces-france-barometer-territories-2019>, accesat în data de 28 decembrie 2020.

FuelEU Maritime – green European maritime space Bruxelles, 14 iulie 2021, disponibil la

https://ec.europa.eu/info/files/fueleu-maritime-green-european-maritime-space_en, accesat în data de 1 septembrie 2021.

House of Commons „*Standards and Privileges Report: Conduct of Mr Derek Conway*”, Westminster: House of Commons, 27 January 2009, disponibil la

<https://publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmstnprv/207/207.pdf>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

House of Commons Digital, Culture, Media and Sport Committee Disinformation and 'fake news': Interim Report Fifth Report of Session 2017–19, disponibil la

<https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmcmums/363/363.pdf>, accesat în data de 18 august 2020.

How much legislation comes from Europe? RESEARCH PAPER 10/62

13 October 2010, House of Commons Library, 13 octombrie 2010, disponibil la

<https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/RP10-62/RP10-62.pdf>, accesat în data de 1 decembrie 2020.

International Covenant on Civil and Political Rights, 16 decembrie 1966, disponibil la

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>, accesat în data de 19 august 2020.

LOI n° 2018-1202 du 22 décembre 2018 relative à la lutte contre la manipulation de l'information, disponibil la <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000037847559/2019-03-25/>, accesat în data de 30 octombrie 2020.

Negotiating Framework, Luxemburg, 3, Octombrie, 2005, disponibil la https://www.avrupa.info.tr/sites/default/files/2016-10/Muzakere_cercevesi%20eng.pdf, accesat în data de 1 decembrie 2020.

New Pact on Migration and Asylum: Questions and Answers”, 23 septembrie 2020, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_1707#solidarity-pressure, accesat în data de 30 octombrie 2020.

Pactul verde european: Comisia propune transformarea economiei și a societății UE în vederea atingerii obiectivelor ambițioase în materie de climă, 14 iulie, Bruxelles, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_21_3541, accesat în data de 1 septembrie 2021.

Moore, Peter „*How Britain voted at the EU referendum*”, YouGov, 27 iunie 2016, disponibil la <https://yougov.co.uk/topics/politics/articles-reports/2016/06/27/how-britain-voted>, accesat în data de 2 decembrie 2020.

Poverty definitions and thresholds, disponibil la <https://www.trustforlondon.org.uk/data/poverty-thresholds/>, accesat în data de 12 noiembrie 2020.

Poverty in the UK: statistics, House of Commons Library, disponibil la <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN07096/SN07096.pdf>, accesat în data de 12 noiembrie 2020.

Proposal for a Directive on energy efficiency, Bruxelles, 14 iulie 2021, disponibil la https://ec.europa.eu/info/files/proposal-directive-energy-efficiency-recast_en, accesat în data de 1 septembrie 2021.

ReFuelEU Aviation – sustainable aviation fuels, 14 iulie 2021, https://ec.europa.eu/info/files/refueleu-aviation-sustainable-aviation-fuels_en.

Revision of the EU Emission Trading System, 14 iulie 2021,
https://ec.europa.eu/info/files/revision-eu-emission-trading-system_en.

Revision of the Regulation on the inclusion of greenhouse gas emissions and removals from land use, land use change and forestry, disponibil la
https://ec.europa.eu/info/files/revision-regulation-inclusion-greenhouse-gas-emissions-and-removals-land-use-land-use-change-and-forestry_en, accesat în data de 1 septembrie 2021.

Scotland Future Draft”, Scottish Government, 26 noiembrie 2013, disponibil la
<https://www.gov.scot/publications/scotlands-future/pages/20/>, accesat în data de 4 decembrie 2020.

Scotland's Future, Chapter 10 Building a Modern Democracy, 26 noiembrie 2013, disponibil la
<https://www.gov.scot/publications/scotlands-future/pages/14/>, accesat în data de 4 decembrie 2020.

Scotland's Future, 26 noiembrie 2013, disponibil la
<https://www.gov.scot/publications/scotlands-future/pages/15/>, accesat în data de la 4 decembrie 2020.

Scotland's Future: Draft Referendum (Scotland) Bill Consultation Paper, Edinburgh, 2010, disponibil la
http://www.astrid-online.it/static/upload/protected/otti/ottish-Gov_Draft-referendum-Bill-Consultation-Paper_25_02_10.pdf, accesat în data de 3 decembrie 2020.

The Green Book: A Guide to Members' Allowances. Westminster: House of Commons, martie 2009, disponibil la
<https://www.parliament.uk/globalassets/documents/commons-finance-office/greenbook0309.pdf>, accesat în data de 21 noiembrie 2020.

Your Scotland, Your Voice: A National Conversation, The Scottish Government, noiembrie 2009, disponibil la
<https://www.webarchive.org.uk/wayback/archive/20150218140902/http://www.gov.scot/Publications/2009/11/26155932/16>, accesat în data de 3 decembrie 2020.

Bloguri

Kaufmann, Eric „It’s NOT the economy, stupid: Brexit as a story of personal values,” *LSE BPP*, 7 iulie 2016, disponibil la <https://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/personal-values-brexit-vote/>, accesat în data de 2 decembrie 2020.

<https://whatworks.blog.gov.uk/about-the-what-works-network/>, accesat în data de 11 iunie 2020.

Alte surse

Discursuri Marine Le Pen, disponibile la https://dial.uclouvain.be/memoire/ucl/fr/object/thesis%3A11124/datastream/PDF_04/view,accesat, accesat în data de 1 ianuarie 2021.

Discursul lui Nigel Farage în cadrul conferinței UKIP din 20 septembrie 2013, disponibil la <https://www.rhein-gymnasium-koeln.de/phocadownload/unterricht/englisch/Q%201%20-%20Beispielklausur%20GK%20Englisch.pdf>, accesat în data de 11 iulie 2020.

Discursul lui Nigel Farage din cadrul conferinței UKIP din Eastbourne 2011, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=47lAnNiUdmA>, accesat în data de 11 iulie 2020.

United Kingdom Independence Party Conference Speech by Nigel Farage, 20 septembrie 2013, disponibil la <https://www.c-span.org/video/?315254-1/united-kingdom-independence-party-conference-speech-nigel-farage>, accesat în data de 12 iulie 2020.

Nigel Farage - Doncaster Conference 2015, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=LbCaPp17140>, accesat în data de 12 iulie 2020.

Nicola Sturgeon 2012 Speech to SNP Party Conference, 3 decembrie 2015 , disponibil la <https://www.ukpol.co.uk/nicola-sturgeon-2012-speech-to-snp-party-conference/>, accesat în data de 6 decembrie 2020.

Discurs lansare campanie prezidențială 2017, disponibil la <https://awpc.cattcenter.iastate.edu/2017/09/01/presidential-campaign-launch-march-9-2017/>, accesat în data de 1 ianuarie 2021.

National minimum wage in the United Kingdom (UK) from 1999 to 2020, by wage category, disponibil la <https://www.statista.com/statistics/280483/national-minimum-wage-in-the-uk/>, accesat în data de 12 noiembrie 2020.

Pagină de Facebook Marine Le Pen, disponibilă la <https://www.facebook.com/MarineLePen/>, accesată în data de 20 ianuarie 2020.

Pagină de Facebook Mélechon, disponibilă la <https://www.facebook.com/JLMelenchon/>, accesat în data de 20 ianuarie 2020.

Pagină de Facebook Nigel Farage, disponibilă la <https://www.facebook.com/nigelfarageofficial/>, accesată în data de 30 februarie 2020.

Statistics on recently arrived non-UK EEA nationals subject to income tax and National Insurance contributions or receiving HMRC administered benefits, 2016, disponibil la https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/522811/HMRC-Ad_Hoc_Stats_Release-EEA_Nationals_net_contribution_2013-2014.pdf, accesat în data de 22 iunie 2019.

Twitter Marine Le Pen, disponibil la <https://twitter.com/i/status/1314598889329250306>, accesat în data de 30 octombrie 2020.

Metodologie fact-checking PolitiFact, disponibilă la <https://www.politifact.com/article/2018/feb/12/principles-truth-o-meter-politifact-methodology-i/>, accesat în data de 4 octombrie 2019.

What is Basic Income?, în „Stanford Basic Income Lab,” disponibil la <https://basicincome.stanford.edu/about/what-is-ubi/>, accesat în data de 4 ianuarie 2022.